

ROBERT GRAVES

LA GUERRA DE TROIA

ROBERT GRAVES

LA GUERRA
DE TROIA

Traducció de Ramon Barnils

Fanbooks

© The Trusters of the Robert Graves Copyright Trust
Títol original: *The Siege and Fall of Troy*
© de la traducció: hereus de Ramon Barnils, 1985 i 1996
© d'aquesta edició: 2022, Edicions 62, S. A., Fanbooks
Av. Diagonal, 662-664, 08034 Barcelona
www.fanbooks.cat
fanbooks@grup62.com

La primera edició en català d'aquest llibre va ser publicada per
Empúries l'any 1985

Primera edició: desembre del 2009
Primera edició en aquest segell: novembre del 2022
ISBN: 978-84-19150-16-5
Dipòsit legal: B. 18.872-2022

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

Índex

Introducció	9
1. La fundació de Troia	13
2. Paris i la reina Helena	17
3. L'expedició fa vela	23
4. Els primers vuit anys de guerra	31
5. Aquil·les es baralla amb Agamèmnon	39
6. Els grecs guanyen	47
7. Ara guanyen els troians	53
8. El campament, en perill	61
9. Aquil·les venja Patrocle	67
10. El cavall de fusta	77
11. El saqueig de Troia	87
12. Els grecs tornen a casa	93
13. Ulisses rodamon	101

Capítol primer

La fundació de Troia

Diu que Troia fou fundada pel príncep Escamandre, el qual, per causa de la fam, navegà a orient des de l'illa de Creta amb un bon nombre de seguidors, decidit a instal·lar una colònia en algun indret fèrtil. Un oracle li havia ordenat d'assentar-se allà on enemics sortits de la terra i emparats en la fosca li desarmessin els homes. Feu terra a la costa de Frígia, a les envistes d'una muntanya alta i coberta de pineda, que anomenà Ida en honor del mont Ida de Creta, i s'atendà vora un riu al qual donà el seu propi nom, Escamandre. En llevar-se l'endemà al matí, els cretencs van veure que un eixam de ratolins famolencs els havien rosegat les cordes dels arcs, el cuiro dels escuts i totes les parts comestibles de les armadures. Devien ser, doncs, els enemics sortits de la terra que deia l'oracle, així que Escamandre decidí d'assentar-se amb els seus en el lloc, feu amistat amb els nadius frigis i començà a conrear la terra. Al cap de poc, una colònia de grecs locris desembarcà al costat mateix i es posà sota la protecció d'Escamandre. Tot i que els frigis li van permetre de construir una ciutat a la vora del riu, Escamandre encara no havia decidit quin era el millor punt. Algú va proposar d'aviar una vaca clapejada cap a la plana, i de veure on s'ajeia a remugar. La vaca va triar un putget, als encontorns del qual els homes d'Escamandre van marcar els termes de Troia. Els primers anys hi van construir cases però no muralles, enfeinats a millorar els conreus.

Finalment, un rei troià dit Laomedont va obtenir tot l'ajut que li calia de dos déus importants, Posidó i Apol·lo. Aquests dos s'havien rebel·lat contra Zeus totpoderós, cap dels déus de l'Olimp, que els va sentenciar a ser esclaus de Laomedont tot un any. A les ordres del rei, Posidó va construir la gran part de la murada, mentre Apol·lo tocava l'arpa i vigilava els ramats reials. Èac, grec locri, va construir la muralla de mar. No cal dir que no era tan forta com les construïdes pel déu.

Laomedont va prometre de pagar Apol·lo, Posidó i Èac per llurs treballs, però, avar com era, els va acomiadar buits de mans. Èac prengué vela cap a Grècia, disgustat; Apol·lo feu emmalaltir els ramats troians; i Posidó es revenjà enviant a la riba un monstre marí cobert d'escates i encarregat d'empassar-se cada troià que se li posés a l'abast. Quan els troians es van queixar de les seves desgràcies a Laomedont, el rei va consultar l'oracle d'Apol·lo. La sacerdotessa li va dir que el monstre no se n'aniria fins que no se li hagués menjat la filla, Hesíone. Llavors el rei lligà la princesa, nua, a una roca. Emperò, en el moment precís, passà per allí Hèracles, l'heroi, camí d'un dels seus treballs, i es compadí d'Hesíone. Va prometre de destruir el monstre si Laomedont el deixava casar-se amb Hesíone i si li donava dos meravellosos cavalls blancs com la neu, obsequi de Zeus totpoderós. Laomedont li ho acordà de grat. Llavors Hèracles trencà el cap del monstre amb la seva clava d'olivera i rescatà Hesíone.

Laomedont, avar com sempre, va enredar Hèracles i li va negar no solament Hesíone, sinó encara els cavalls. Hèracles se n'anà renegant i va tornar al cap d'unes quantes setmanes al davant d'un petit estol que havia manllevat a Telamó, fill d'Èac. Van prendre Troia per sorpresa,

van vèncer Laomedont, li van matar tots els fills tret del més jove, de nom Príam, i es van endur Hesíone.

Príam esdevingué rei de Troia. Havent fet la ciutat més forta que mai, després d'un regnat llarg i savi, va convocar un consell per trobar la manera de recuperar la seva germana Hesíone. Quan el rei va suggerir d'enviar una flota per rescatar-la, el consell va indicar al seu torn que, primer, hauria de sol·licitar educadament que la hi tornessin. Consegüentment, els enviats de Príam van visitar Salamina, on hom deia que vivia la princesa. Allà els van fer memòria que Laomedont l'havia promesa a Hèracles i que l'havia enganyat; que Hèracles s'hi havia tornat saquejant Troia, enduent-se Hesíone i donant-la en matrimoni al seu amic Telamó; que Èac, pare de Telamó, també havia estat enganyat per Laomedont; i, en fi, que Hesíone havia donat un fill a Telamó, Teucre l'arquer, ja grandet, i que no volia deixar Salamina ni per fer una visita curta.

Capítol segon

Paris i la reina Helena

El rei Príam es va enfadar en sentir la relació dels enviats a Salamina, i quan el seu fill Paris va fugir d'Esparta amb la reina Helena d'Esparta i se la va endur a Troia, també es va negar a tornar-la. Aquesta decisió provocà la llarga i calamitosa guerra de Troia, que no beneficià ningú, ni tan sols els conqueridors.

I ara, la història de Paris i Helena. Paris era fill de Príam i de la reina Hècuba, que, just abans del part, somià que en comptes d'un infant infantava un feix encès del qual saltaven innumbrables i fogoses serps. Príam va preguntar a Calcant, profeta d'Apol·lo, què volia dir el somni. Calcant respongué:

—Aquest infant serà la ruïna de Troia. Degolla'l així que neixi.

Príam no va tenir pit de matar un nadó, sobretot perquè aquest era el seu propi fill, però l'advertència el va espantar; així que donà l'infant al majoral dels seus pastors i li va dir:

—Deixa'l darrere una mata als boscos del mont Ida, i no hi tornis en nou dies.

El pastor obeí. Però el dia novè, en passar per la tofuda vall on havia abandonat Paris, el pastor va veure una ossa que l'alletava. Meravellat del que havia vist, el pastor va criar Paris amb els seus propis fills.

Paris cresqué alt, bell, fort i llest. Els altres ramaders

sempre el convidaven a jutjar els jocs de braus. Zeus totpoderós, observant-ho del seu llunyà palau de l'Olimp, veié amb quina honestat donava el veredicté en tals ocasions; i un dia el designà perquè presidís un concurs de bellesa al qual ell no volia anar. I això és allò que va passar: la dea de la discòrdia, Eris, no fou convidada a unes famoses nocés, les de la nereida Tetis amb el rei Pèleu de la Ftiòtida, a les quals assistien tots els altres déus i dees. Despitada, Eris va llançar una poma d'or entre els convidats, després d'escruiure-hi a la pell: «Per a la més bella». Els convidats l'haurien volguda donar a Tetis perquè era la núvia, però van tenir por d'ofendre les tres dees més importants de les presents: Hera, esposa de Zeus totpoderós; Atena, filla seva i fadrina i dea no solament de la saviesa, sino encara de la guerra; i la seva nora Afrodita, dea de l'amor. Cadascuna es creia la més bella i van començar a barallar-se per la poma, tal com Eris havia previst. L'única esperança de pau domèstica que tenia Zeus era d'organitzar un concurs de bellesa i de designar un jutge honorat.

I així Hermes, l'herald dels déus, descendí amb la poma d'or i un missatge de Zeus.

—Tres dees —va anunciar— et visitaran aquí al mont Ida i les ordres de Zeus totpoderós són que donis aquesta poma a la més bella. No cal dir que totes t'acceptaran la decisió.

A Paris no li va agradar la comesa, però no la podia defugir.

Les dees van arribar plegades i una rere l'altra desvelaren llur bellesa; i una rere l'altra el volgueren subornar. Hera es comprometé a fer Paris emperador de l'Àsia. Atena a fer-lo el més intel·ligent dels vivents i victoriós en totes les batalles. Però Afrodita les superà en dir:

—Estimat Paris, declaro que ets el jove més bell que he vist en molts anys. Per què perds el temps entre braus i vaques i pastors estúpids? Per què no te'n vas a una ciutat rica i hi portes una vida que valgui més la pena? Mereixes mullerar-te amb una dona tan bella diguem com jo; deixa'm suggerir-te la reina Helena d'Esparta. Que et miri una vegada i faré que en resulti tan enamorada que no li farà res de deixar el marit, el palau, la família, tot per tu.

Excitat pel relat d'Afrodita sobre la bellesa d'Helena, Paris li donà la poma; irades, Hera i Atena se n'anaren immediatament, de bracet, a maquinari la destrucció de la raça troiana entera.

L'endemà, Paris va fer la primera visita a Troia i trobà que s'hi celebrava un festival atlètic. El seu padrastre, el pastor, que també hi era, li va aconsellar que no participés en la competició, que passava davant el tron de Príam; però Paris tirà al dret i guanyà la corona de la victòria més per valor que no pas per traça, S'apuntà també a la cursa a peu i fou el primer d'arribar. Quan els fills de Príam el desafiaren a una cursa més llarga, els tornà a guanyar. Els molestà tant que un pagerol s'hagués endut de carrera tres corones de la victòria, que van desembeinar les espases. Paris s'anà a refugiar a l'altar de Zeus, mentre el seu padrastre s'agenollava davant Príam clamant:

—Majestat, perdoneu-me! Aquest és el vostre fill perdut.

El rei va fer venir Hècuba i el padrastre de Paris li ensenyà un zing-zing que havia trobat a les mans de l'infant. Hècuba el recordà de seguida; de manera que es van endur Paris a palau i hi celebraren un gran banquet de retrobament. Nogensmenys, Calcant i els altres sacerdots

d'Apol·lo advertiren Príam que, si Paris no era mort immediatament, Troia quedaria reduïda a fum. Respongué:

—Més m'estimo que Troia cremi que no pas que mori el meu admirable fill.

Príam aparellà una flota per anar a Salamina i rescatar la reina Hesíone per força d'armes. Paris s'oferí per manar-la i afegí:

—I si no podem tornar la tia a casa, potser podré capturar alguna princesa grega que podrem tenir d'ostatge.

Naturalment, ja planejava d'endur-se'n Helena, i no tenia cap intenció de tornar a casa amb la seva vella tia, en la qual cap troià tret de Príam no tenia cap interès, i que era perfectament feliç a Salamina.

Mentre Príam decidia si havia de donar el comandament a Paris o no, Menelau, rei d'Esparta, va visitar Troia per un o altre afer. Va travar amistat amb Paris i el va convidar a anar a Esparta; cosa que va permetre a Paris de tirar endavant el seu pla amb facilitat, sense caldre-li res més que un vaixell ràpid. Ell i Menelau feren vela tan aviat com tingueren el vent a favor i, en arribar a Esparta, feren festa nou dies seguits. Gràcies a Afrodita, Helena s'enamora de Paris ja de bell principi, però estava molt incòmoda pel descarat capteniment d'ell. Es va arribar a atrevir a escriure «estimo Helena!» damunt la taula amb el vi vessat durant un banquet. Menelau, entristit per les noves de la mort del seu pare a Creta, no s'adonava de res; i quan van acabar els nou dies va fer vela cap als funerals, deixant el govern a Helena durant l'absència. Al cap i a la fi era el dret d'Helena, ja que ell havia arribat a rei d'Esparta perquè s'havia casat amb ella.

La mateixa nit Helena i Paris van fugir amb el ràpid vaixell, en el qual embarcaren la més gran part dels tre-

sors de palau, que Helena havia heretat del seu padrastrre. I Paris va robar una bona pila d'or del temple d'Apol·lo en revenja per la profecia dels seus sacerdots segons la qual l'havien d'haver mort en néixer. Despitada, Hera alçà una forta tempesta que va empènyer la nau cap a Xipre; i Paris decidí de restar-hi uns quants mesos abans de tornar a casa —Menelau devia estar ancorat davant Troia esperant-s'hi per agafar-lo—. A Xipre, on tenia amics, va reunir una flota per saquejar Sidó, ciutat rica de la costa de Palestina. El saqueig va ser un èxit. Paris hi va matar el rei i es va apoderar d'una gran quantitat de tresors.

Quan finalment va tornar a Troia, amb el vaixell carregat de plata, or i pedres precioses, els troians li van donar la benvinguda entusiasmats. Tothom trobava Helena tan bella, més enllà de tota comparació, que el mateix rei Príam va jurar de no lliurar-la mai, ni a canvi de la seva germana Hesíone. Paris asserenà els seus enemics, els sacerdots troians d'Apol·lo, passant-los l'or robat del tresor del déu a Esparta; i gairebé les úniques dues persones que veien d'ull fosc el que ara podria passar eren la germana de Paris, Cassandra, i el germà bessó d'aquesta, Helenos, que posseïen el do de profecia. Do que havien guanyat accidentalment, essent encara infants, en adormir-se al temple d'Apol·lo. Les sagrades serpents del temple els havien llepat les orelles, i aquestes llepades els permeteren de sentir la veu secreta del déu. Això no els va fer gaire bé, perquè Apol·lo se les va enginyar perquè ningú no es cregués les profecies dels bessons. Una vegada i una altra Cassandra i Helenos havien advertit Príam que no deixés que Paris visités Grècia. Ara el van advertir que tornés Helena i el seu tresor immediatament si volia evitar una guerra llarga i terrible. Príam no els va fer gens de cas.